

Ouderlijke cognities en stimulering rondom de motorische ontwikkeling van hun baby

*Een onderzoek naar verschillen tussen Nederlandse en
Israëlische ouders*

Masterthesis Pedagogische Wetenschappen

Studenten: Mélanie de Jong (3939022)
Mirjam Kwint (3577937)

Docent: Ora Oudgenoeg-Paz

Tweede beoordelaar: Chiel Volman

Cursus: Masterthesis (200500130)

Onderzoeksproject: Ouderlijke cognities en motorische ontwikkeling bij
jonge kinderen

Datum: 25-06-2014

Voorwoord

Beste lezer,

Voor u ligt een Masterthesis, die geschreven is aan de hand van het onderzoeksproject ‘ouderlijke cognities en motorische ontwikkeling bij jonge kinderen’ aan de Universiteit Utrecht. Deze Masterthesis is tot stand gekomen door de samenwerking tussen Mirjam Kwint en Mélanie de Jong.

Het onderzoek richt zich op mogelijke verschillen tussen Nederlandse en Israëliische ouders in ouderlijke cognities en mate van stimulering gericht op de motorische ontwikkeling van het kind. Het onderzoek is opgesplitst in twee onderzoeksvragen waarbij Mélanie zich heeft gericht op ouderlijke cognities en Mirjam zich heeft gericht op de mate van stimulering. Beide studenten hebben een gelijkmatig aandeel gehad in de dataverzameling en het schrijven van deze Masterthesis.

Allereerst willen wij graag Ora Oudgenoeg-Paz bedanken voor haar expertise, heldere feedback, ondersteuning en begeleiding tijdens ons leerproces en het Masterthesistraject. Daarnaast willen wij graag alle ouders bedanken die hebben meegewerkt aan het onderzoek. Tot slot willen wij ook de tweede beoordelaar, Chiel Volman, bedanken voor zijn inspanning.

Met vriendelijke groet,

Mélanie de Jong en Mirjam Kwint

Utrecht, juni 2014

Samenvatting

Het doel van het onderzoek was om te onderzoeken of er verschillen zijn tussen Nederlandse en Israëlische ouders betreffende ideeën over de eigen bijdrage van ouders en de mate van stimulering door ouders ten aanzien van de motorische ontwikkeling van kinderen tussen de 2 en 6 maanden. Tevens is onderzocht of er sprake is van een verband tussen ideeën van ouders over ouderlijke bijdrage en de mate van stimulering door ouders. Hiervoor is gebruik gemaakt van een steekproef van ouders uit Israël (N=38) en Nederland (N=35) waarbij een pilotvragenlijst is afgenomen. Door middel van een eenweg-variantieanalyse (ANOVA) en kwalitatieve analyse van de antwoorden van ouders zijn verschillen onderzocht. De Spearman rho correlatiecoëfficiënt is toegepast om te toetsen of er sprake was van een verband tussen de variabelen ‘Gedachten over stimulering’ en ‘Actieve stimulering’. De resultaten laten een significant verschil zien tussen Nederlandse en Israëlische ouders betreffende ideeën over ouderlijke bijdrage in het stimuleren van de motorische ontwikkeling van baby’s. Israëlische ouders hebben het idee een grotere bijdrage te moeten leveren betreffende stimulering van de motorische ontwikkeling dan Nederlandse ouders. Dit resultaat wordt echter niet bevestigd door de kwalitatieve analyse. Ouders geven globaal dezelfde antwoorden, met kleine nuanceverschillen, waardoor geen conclusies kunnen worden getrokken. Er is geen significant verschil gevonden tussen Nederlandse en Israëlische ouders betreffende de actieve stimulering van de motorische ontwikkeling. Tot slot is er geen significante correlatie gevonden tussen de ideeën van ouders en de mate van stimulering door ouders. Implicaties van deze resultaten zijn besproken evenals suggesties voor vervolgonderzoek.

Kernwoorden: ouderlijke cognities, stimulering, activiteiten, motorische ontwikkeling, baby’s.

Abstract

The aim of this study was to examine whether there are differences between parents from the Netherlands and Israel in parental cognitions and the degree of stimulation by parents regarding motor development of children between the age of 2 and 6 months. A possible correlation between parental cognition and degree of stimulation was also investigated in this study. This study included parents from the Netherlands (N=38) and Israel (N=35) with their firstborn child between 2 and 6 months. A pilot questionnaire was administered. One-way analysis of variance and qualitative analysis of the answers of parents has been used to examine differences. Spearman rho has been used to examine whether there is a correlation between variables 'cognitions about stimulation' and 'active stimulation'. The results show a significant difference between parents from the Netherlands and Israel regarding cognitions motor development of babies. Israeli parents seem to feel they have to contribute more towards stimulating the motor development of their baby in comparison to Dutch parents. This result however is not confirmed by the qualitative analysis. Overall parents gave similar answers, with some small differences; therefore it wasn't possible to draw any conclusions. No significant difference has been found between parents from the Netherlands and Israel regarding the degree of stimulation of motor development of babies. Finally no significant correlation has been found between parental cognitions and degree of stimulation. Implications of this study are discussed and directions for future research have been given.

Keywords: parental cognitions, stimulation, activities, motor development, babies.

Inleiding

De motorische ontwikkeling wordt gezien als een cruciaal ontwikkelingsgebied dat inzicht geeft in het begrijpen van ontwikkelingsveranderingen. De verandering in de motorische ontwikkeling wordt hierbij gezien als een model voor het begrijpen van algemene principes van ontwikkelingsprocessen en ontwikkelingsveranderingen (Adolph & Berger, 2006). Binnen de motorische ontwikkeling worden verscheidene mijlpalen behaald die volgens een redelijk vaste volgorde worden doorlopen, waarbij er wel sprake is van individuele verschillen (Keller, Yovsi & Voelker, 2002; Atun-Einy, Berger & Scher, 2012). Er blijken crossculturele verschillen te zijn in de leeftijd waarop deze mijlpalen worden behaald (Adolph & Berger, 2006). Een verklaring voor deze crossculturele verschillen kan wellicht worden gevonden binnen de aanname dat de verwachting van ouders over de ontwikkeling van hun kind en de opvoeding een belangrijke invloed heeft op de ontwikkeling van het kind (Harkness & Super, 1996). Alhoewel de motorische ontwikkeling één van de eerste onderzoeksdomeinen is waarbij crossculturele vergelijkingen werden gemaakt, is crosscultureel onderzoek naar de ouderlijke verwachtingen en cognities over de motorische ontwikkeling van hun kind verwaarloosd (Keller et al., 2002). Huidig onderzoek tracht over dit onderwerp meer inzicht te verschaffen.

Het is belangrijk om te onderzoeken welke factoren van invloed zijn op de motorische ontwikkeling van baby's. Uit eerder onderzoek is namelijk gebleken dat de vroege, motorische ontwikkeling van baby's van invloed is op veel andere ontwikkelingsgebieden (Burns, O'Callaghan, McDonell & Rogers, 2004; Campos et al., 2000). Zo is er een consistent verband aangetoond tussen de vroege motorische ontwikkeling en de latere cognitieve ontwikkeling (Miquelote, Santos, Cacola, Imaculada de L. Montebelo & Gabbard, 2012; Piek, Dawson, Smith & Gasson, 2008; Wijnroks & Van Veldhoven, 2003). Tevens is er een relatie aangetoond tussen de vroege motorische ontwikkeling en angst en depressie bij kinderen als ze de schoolleeftijd hebben bereikt (Piek, Barrett, Smith, Rigoli & Gasson, 2010).

Super en Harkness (1986) hebben het theoretisch raamwerk 'developmental niche' ontwikkeld. Dit raamwerk richt zich op de culturele dimensie van opvoeding. Dit raamwerk bestaat uit drie systemen die met elkaar in verband staan, namelijk de fysische en sociale setting van het kind, culturele gewoonten gericht op de opvoeding en ouderlijke cognities (Harkness & Super, 1996; Worthman, 2010). Er wordt algemeen aangenomen dat de verwachtingen van ouders over de ontwikkeling van hun kind en de opvoeding een belangrijke invloed hebben op de ontwikkeling van het kind (Harkness & Super, 1996). De Engelse term voor deze ouderlijke cognities is 'ethnotheories'. Deze 'ethnotheories' zijn de

ideeën van ouders over de opvoeding en ontwikkeling van hun kind en worden gedeeld binnen een culturele groep (Lamm, Keller, Yovsi, & Chaudhary, 2008).

Het huidig onderzoek is uitgevoerd in Nederland en Israël. Uit onderzoek naar crossculturele verschillen tussen westerse en niet-westerse culturen blijkt dat er verschillen zijn in de ideeën van ouders over de opvoeding (Bornstein & Cote, 2004; Kärtner et al., 2007; Keller & Lamm, 2005; Keller et al., 2006; Kolobe, 2004; Lamm & Keller, 2007; Lamm et al., 2008). Ook specifiek voor het motorische domein zijn er crossculturele verschillen in de ideeën en verwachtingen van ouders (Van Beek, Genta, Costabile, & Sansavini, 2006; Keller, Voelker, & Yovsi, 2005) en over de eigen bijdrage die ouders moeten leveren aan de stimulering van de motorische ontwikkeling van hun kind (Keller et al., 2002). Uit onderzoek blijkt dat West-Afrikaanse moeders zich meer focussen op de motoriek van hun kind dan Duitse moeders. Duitse moeders richten zich meer op het algemeen welbevinden van hun kind (Keller et al., 2002). Bij ouders uit Nederland, Noord-Italië en Zuid-Italië komt uit onderzoek naar voren dat, in vergelijking met Italiaanse ouders, de Nederlandse ouders verwachten dat motorische mijlpalen op latere tijdstippen worden behaald. Daarnaast verwachten Nederlandse ouders (50 tot 70%) vaker dan Italiaanse ouder (40 tot 55%) dat zij invloed kunnen uitoefenen op de motorische ontwikkeling van hun kind (Van Beek et al., 2006).

Uit onderzoek bij ouders uit postindustriële landen (Nederland en de Verenigde Staten) blijkt dat er verschillen bestaan in de verwachtingen en ideeën van ouders over de ontwikkeling van het kind. In Nederland zijn ouders binnen de opvoeding vooral gericht op rust en regelmaat. In de VS zijn ouders vooral gericht op actieve ondersteuning en stimulatie (Harkness & Super, 1996; Harkness, Super, & van Tijen, 2000). Uit onderzoeken die zijn uitgevoerd bij Israëlische ouders komt naar voren dat Israëlische ouders zich richten op actieve betrokkenheid, ondersteuning en stimulering van de ontwikkeling van het kind (Feldman, Masalha, & Alony, 2006; Rosenthal & Roer-Strier, 2001). Er wordt dus verwacht dat de ideeën van Israëlische ouders vooral zijn gericht op actieve stimulering van de motorische ontwikkeling, dit is echter nooit eerder onderzocht.

Daarnaast is uit onderzoek gebleken dat de uitgevoerde zorg voor kleine kinderen verschilt per cultuur en van invloed is op de motorische ontwikkeling (Adolph, Karasik & Tamis-Lemonda, 2010). Risicofactoren in de omgeving die zijn geïdentificeerd met betrekking tot de motorische ontwikkeling zijn o.a. afwezigheid van de vader, gebruik van speelgoed dat niet bedoeld is voor de leeftijd van het kind, gebrek aan pedagogische begeleiding en een lage sociaaleconomische status (De Barros, Fragoso, De Oliveira, Cabral

& De Castro, 2003). Er zijn echter ook factoren bepaald die de motorische ontwikkeling van baby's positief beïnvloeden. Er is gebleken dat bij baby's, waarvan de moeders gedurende 6 maanden elke dag een massage bij hen uitvoerden, significant betere resultaten werden behaald met betrekking tot de fijne en grove motoriek (Inal & Yildiz, 2012). Ook is gebleken dat bij kinderen van 4 jaar oud verschillen waarneembaar waren wat betreft motorische vaardigheden wanneer zij deelnamen aan babyzwemmen toen ze 2 of 3 maanden oud waren. Deze kinderen scoorden beter dan de controlegroep met betrekking tot het grijpen en het statische evenwicht (Sigmundsson & Hopkins, 2010). Daarnaast is gebleken dat het regelmatig op de buik liggen of het gebruik kunnen maken van specifieke babyspullen, zoals een loopstoeltje, eraan bijdraagt dat kinderen motorische mijlpalen eerder behalen (Dudek-Shriber, 2007; Pin, Eldridge & Galea, 2007). Uit bovenstaand onderzoek zou geconcludeerd kunnen worden dat de activiteiten van ouders rondom de motorische ontwikkeling van hun baby van invloed zijn op deze motorische ontwikkeling. Deze resultaten worden echter tegengesproken door onderzoek van Abbott & Bartlett (2001) waaruit naar voren komt dat baby's die veel gebruik maken van specifieke babyspullen gemiddeld lager scoren wat betreft motorische ontwikkeling en baby's die minder gebruik maken van specifieke babyspullen gemiddeld hoger scoren wat betreft motorische ontwikkeling. Uit bovenstaande studies kunnen echter geen causale conclusies getrokken worden.

Het blijkt dus dat er crossculturele verschillen zijn tussen westerse en niet westerse landen in de ideeën van ouders over de opvoeding en de mate van stimulering (Adolph, Karasik & Tamis-Lemonda, 2010; Bornstein & Cote, 2004; Kärtner et al., 2007). Op basis van deze literatuur wordt verwacht dat Israëliëse ouders meer gericht zijn op actieve stimulering van de motorische ontwikkeling van hun kind in vergelijking tot Nederlandse ouders. Deze onderzoeken zijn echter niet specifiek gericht op de motorische ontwikkeling. Er is beperkt onderzoek gedaan naar de crossculturele verschillen in verwachtingen van en actieve stimulering door ouders gericht op de motorische ontwikkeling van hun kind. Het onderzoek dat zich heeft gericht op het motorische ontwikkelingsgebied, heeft tot op heden voornamelijk gekeken naar de crossculturele verschillen tussen westerse en niet-westerse landen (Keller et al., 2002; Keller et al., 2005). Er is in onderzoek weinig aandacht voor de verschillen in verwachtingen en ideeën van ouders over de ouderlijke bijdrage en de mate van stimulering door de ouder op de motorische ontwikkeling van hun kind tussen westerse landen. Het huidige onderzoek tracht inzicht te verschaffen in eventuele verschillen tussen Nederlandse en Israëliëse ouders in ouderlijke cognities en de mate van stimulering gericht

op de motorische ontwikkeling van baby's en een mogelijk verband tussen ouderlijke cognities en de mate van stimulering.

In dit onderzoek wordt gekeken of er verschillen zijn tussen Nederlandse en Israëliische ouders in de ideeën over de eigen bijdrage van ouders en de mate van stimulering door ouders ten aanzien van de motorische ontwikkeling van kinderen tussen de twee en zes maanden. Er wordt hierbij onderzocht of er verschillen zijn in de ideeën van Nederlandse en Israëliische ouders over de bijdrage die ouders moeten leveren in het stimuleren van de motorische ontwikkeling van hun baby. Tevens wordt onderzocht of er verschillen zijn in de actieve stimulering door ouders ten aanzien van de motorische ontwikkeling van hun baby. Ten slotte wordt onderzocht of er sprake is van een verband tussen de verwachtingen en ideeën van ouders over de ouderlijke bijdrage aan de motorische ontwikkeling en de mate van actieve stimulering door ouders betreffende de motorische ontwikkeling van hun baby. Het is belangrijk hier onderzoek naar te doen omdat huidig onderzoek niet eerder is uitgevoerd. Er wordt binnen dit onderzoek gekeken naar de verschillen tussen twee Westerse landen waar eerder onderzoek zich voornamelijk richtte op de verschillen tussen Westerse en niet-Westerse landen.

Op basis van eerder onderzoek is de verwachting dat er verschillen gevonden zullen worden in de ideeën van Nederlandse en Israëliische ouders, waarbij wordt verwacht dat Nederlandse ouders in vergelijking tot Israëliische ouders het idee hebben in mindere mate te hoeven bijdragen aan de motorische ontwikkeling van hun kind (Van Beek et al., 2006; Feldman et al., 2006; Keller et al., 2002). Daarnaast wordt verwacht dat er verschillen zullen worden gevonden tussen Nederlandse en Israëliische ouders betreft de mate van stimuleren van de motorische ontwikkeling van baby's. De verwachting op basis van eerder onderzoek is dat Israëliische ouders de motorische ontwikkeling van hun kind actiever stimuleren dan Nederlandse ouders (Feldman, et al., 2006; Harkness, et al., 2000; Rosenthal & Roer-Strier, 2001; Van Beek et al., 2006). Ten slotte wordt verwacht dat er een verband zal worden aangetoond tussen de verwachtingen en ideeën van ouders over de ouderlijke bijdrage en de mate van stimulering door ouders op de motorische ontwikkeling van hun kinderen. De verwachting is dat als ouders benoemen het belangrijk te vinden de motorische ontwikkeling van hun kind te stimuleren, ze dit ook actief doen. Deze hypothesen zijn allen gesteld op basis van verwachtingen vanuit eerdere onderzoeken die gerelateerd zijn aan de te onderzoeken vragen. Huidig onderzoek is echter nooit eerder uitgevoerd.

Methode

Steekproef

Voor dit onderzoek werd gebruik gemaakt van een vragenlijst die reeds was afgenomen bij 35 respondenten in Israël en 38 respondenten in Nederland. De aselechte steekproef van het onderzoek bestond uit volwassenen (ouders) ($N=73$) uit Israël ($N=35$) en Nederland ($N=38$) met één kind tussen de 2 en 6 maanden. De respondenten waren niet geselecteerd op leeftijd, geslacht en sociaaleconomische status. Bij het benaderen van ouders was enkel gekeken naar de volgende vereisten: de ouders moesten op het moment van deelname aan het onderzoek woonachtig zijn in Nederland of Israël en een eerste kind hebben tussen de 2 en de 6 maanden oud. Er zijn echter ook ouders die de vragenlijst hebben ingevuld op het moment dat hun kind jonger was dan 2 maanden of ouder was dan 6 maanden. Er is binnen dit onderzoek voor gekozen om de resultaten van alle baby's mee te nemen omdat de gemiddelde leeftijd van de Israëlische en Nederlandse baby's binnen dit onderzoek valt binnen de 2 en de 6 maanden oud.

De gemiddelde leeftijd van de Israëlische baby's ten tijde van het invullen is 20 weken. De gemiddelde leeftijd van de Nederlandse baby's ten tijde van het invullen is 26 weken. Er blijkt dus een aanzienlijk verschil te zijn in de gemiddelde leeftijd van de baby's. In tabel 1 worden verdere informatieve kenmerken over de steekproef weergegeven. Het opleidingsniveau van ouders is vergeleken aan de hand van aantal jaren onderwijs omdat de onderwijssystemen in beide landen te veel van elkaar verschillen. Meer dan vijftien onderwijsjaren kunnen worden gezien als de afronding middelbare school en bachelor opleiding. Hierbij is het belangrijk op te merken dat bij de Israëlische moeders van slechts 11,4% bekend hoeveel jaar onderwijs ze hebben gevolgd. Van de Israëlische vaders is van slechts 5,7% bekend hoeveel jaar onderwijs ze hebben gevolgd. Van de Nederlandse moeders daarentegen is van 94,7% bekend hoeveel jaar onderwijs ze hebben gevolgd en van de Nederlandse vaders is van 94,7% bekend hoeveel jaar onderwijs ze hebben gevolgd.

Tabel 1

Kenmerken van de steekproef (gemiddelden, standaarddeviaties (SD))

	Nederland	Israël	Totaal
Aantal participanten	38	35	73
Baby's: aantal jongens	22	21	43
Baby's: aantal meisjes	15	14	29

Gem. leeftijd vader (<i>SD</i>)	34.4 (5.44)	33.0 (3.13)	33.8 (4.63)
Gem. leeftijd moeder (<i>SD</i>)	30.6 (3.06)	31.1 (4.05)	30.9 (3.53)
Gem. aantal onderwijsjaren vader (<i>SD</i>)	16.64 (1.17)	15.00 (1.41)	16.55 (1.22)
Gem. aantal onderwijsjaren moeder (<i>SD</i>)	17.03 (.81)	16.50 (1.29)	16.97 (.86)

Noot. Gem = gemiddeld(e).

Procedure

De respondenten zijn benaderd door middel van werving door studenten op basis van beschikbaarheid en bereidheid tot deelname: de studenten hebben op eigen wijze ieder respondenten benaderd. Hierbij kan gedacht worden aan het benaderen van respondenten uit de eigen kennissenkring maar ook via sociale netwerken of bijvoorbeeld via een consultatiebureau. Het vinden van de deelnemers heeft plaatsgevonden via het principe ‘snowballsampling’. Respondenten hebben vervolgens via e-mail de vragenlijst ontvangen. Het invullen van de vragenlijst nam circa 45 minuten in beslag. Nadat de vragenlijsten door de respondenten waren ingevuld, zijn de resultaten door de studenten verwerkt in het programma SPSS.

Meetinstrumenten

De onderzoeksvragen werden geoperationaliseerd aan de hand van een pilot oudervragenlijst. Deze oudervragenlijst had betrekking op de ideeën van ouders over opvoeding en de motoriek van hun baby en bestond uit vier onderdelen. De pilot oudervragenlijst was een zelf ontworpen vragenlijst door Ora Oudgenoeg-Paz en Saskia van Schaik en Osnat Atun-Einy.

Cognities

Er is voor het onderzoeken van ouderlijke cognities gebruik gemaakt van de schaal ‘Gedachten en ideeën over opvoeding’. Ouders kregen hierbij stellingen over het wel of niet actief stimuleren van de motorische ontwikkeling van hun kind (bijvoorbeeld ‘Alle ouders zouden hun kind actief moeten stimuleren betreffende motorische ontwikkeling. Het kind zal uit zichzelf niet gemakkelijk de juiste motorische vaardigheden ontwikkelen zonder actieve ondersteuning en stimulatie’). Bij iedere stelling konden ouders op een schaal van 1 ‘helemaal mee oneens’ tot 6 ‘helemaal mee eens’ aangeven in hoeverre ze het eens waren met de stelling. De schaal bestond uit zeven items. Deze items vormen samen de variabele ‘Gedachten over stimulering’.

De betrouwbaarheidscoëfficiënt (Cronbach’s *alpha*) voor deze schaal is .78. Dit is een goede betrouwbaarheid voor het onderzoek volgens de betrouwbaarheidscriteria (Field, 2009). De totale score van de ouder is berekend door de som van de scores op de zeven items. Een

hoge totaalscore betekent dat de ouder het idee heeft een actieve bijdrage te moeten leveren aan het stimuleren van de motorische ontwikkeling van het kind.

Tevens is gebruik gemaakt van onderdeel drie ‘ideeën over de opvoeding’. Hierbij waren drie open vragen geselecteerd voor het beantwoorden van de onderzoeksvraag. In de open vragen werd gevraagd naar de ideeën van ouders over de rol van ouders, ouderpraktijken en ideeën over omgevingsaanpassingen door ouders gericht op het stimuleren van de motorische ontwikkeling van hun kind.

Actieve stimulering

Er is voor het onderzoeken van de mate van stimulering gebruik gemaakt van de schaal ‘Opvoeden en de motorische ontwikkeling van de baby’ waarbij gekeken is naar vier items van de subschaal ‘Motorische activiteiten’. Ouders dienden hierbij van verschillende formele oefeningen/activiteiten aan te geven of ze deze uitvoerden en dienden aan te geven of ze bepaalde spullen gericht op het stimuleren van de motorische ontwikkeling, zoals een *babyjumper*, gebruikten (bijvoorbeeld ‘Heeft u enige ouderlijke activiteiten die u regelmatig doet met uw baby om zijn/haar motorische ontwikkeling te stimuleren?’). De schaal bestond uit vier items. Deze items vormen samen de variabele ‘Actieve stimulering’.

Er is voor gekozen deze schaal te construeren, ondanks dat de Cronbach’s *alpha* aantoonde dat de schaal niet intern consistent is. Cronbach’s *alpha* is echter niet informatief omdat niet wordt gekeken naar een onderliggend construct. Als ouders gebruik maken van het een middel tot stimulering, betekent dit niet automatisch dat ze ook gebruik maken van een ander middel. De totale score van de ouder is berekend door de som van de scores op de vier items. Een hoge totaalscore betekent dat de ouder gebruik maakt van verschillende manieren van actieve stimulering.

Data analyse

De dataverzamelingsprocedure heeft reeds plaatsgevonden. Om de drie onderzoeksvragen te beantwoorden is er gebruik gemaakt van zowel kwantitatieve als kwalitatieve methoden. Om op statistische en kwantitatieve wijze verschillen te berekenen werd er gebruik gemaakt van de eenwegs-variantieanalyse (ANOVA). Om verschillen in kaart te brengen bij de open vragen, werd er gebruik gemaakt van kwalitatief onderzoek waarbij de antwoorden van ouders werden gecodeerd. Door middel van het coderen van de antwoorden van ouders kon er gekeken worden of er onderliggende variabelen bepaald konden worden waarmee antwoord gegeven kon worden op de onderzoeksvraag. Deze codeerschema’s waren voor beide groepen ouders qua hoofdcodes hetzelfde en qua subcodes grotendeels hetzelfde en waren gebaseerd op de antwoorden van ouders. De verschillende

codes die werden gebruikt, zijn opgesteld per gecodeerde open vraag in de vragenlijst. Er zijn in totaal drie open vragen gecodeerd. (zie bijlagen 1 en 2).

Voor open vraag ‘rol van ouders’ zijn de hoofdcodes Actieve Stimulering en Ontwikkeling van Kind Volgen opgesteld. De subcodes die hierbij zijn opgesteld, zijn gebruikt om onderscheid te maken tussen de verschillende gedachten van ouders over de rol die zij hebben in het stimuleren van de motorische ontwikkeling van hun kind. Voor open vraag ‘ouderpraktijken’ zijn de hoofdcodes Actieve Stimulering, Geen Actieve Stimulering, Vanuit Leeftijd en Professional opgesteld. De subcodes die hierbij zijn opgesteld, zijn gebruikt om onderscheid te maken tussen de verschillende ouderpraktijken die ouders benoemen om de motorische ontwikkeling van hun baby’s te bevorderen. Voor open vraag ‘omgevingsaanpassingen zijn de hoofdcodes Omgeving Aanpassen en Omgeving Niet Aanpassen opgesteld. De subcodes die hierbij zijn opgesteld, zijn gebruikt om onderscheid te maken tussen de verschillende varianten waarin ouders de omgeving wel of niet aanpassen om de motorische ontwikkeling van hun kind te bevorderen.

Om de correlatie tussen de twee onderzoeksvragen te onderzoeken, werd gebruik gemaakt van correlatiecoëfficiënt Spearman rho.

Resultaten

Alvorens de verschillende analyses uit te voeren, zijn de ontbrekende waarden binnen de vragenlijst geanalyseerd. De variabele ‘Gedachten over stimulering’ heeft bij de Nederlandse ouders drie ontbrekende waarden op delen van de schaal en bij de Israëliische ouders geen ontbrekende waarden. De variabele ‘Actieve stimulering’ heeft bij de Nederlandse en Israëliische ouders vier ontbrekende waarden. Beide variabelen hebben slechts enkele ontbrekende waarden op delen van de schaal waardoor de analyses kunnen worden uitgevoerd. Als er bij een respondent sprake was van missende waarden, zijn de antwoorden van deze respondent niet meegenomen in de analyse van de betreffende variabele.

Verschillen in ideeën tussen Nederlandse en Israëliische ouders

Er is gebruik gemaakt van een oneway-variantieanalyse (ANOVA) voor het beantwoorden van de onderzoeksvraag: ‘Zijn er verschillen in de ideeën van Nederlandse en Israëliische ouders over de bijdrage die ouders moeten leveren in het stimuleren van de motorische ontwikkeling van de baby tussen de 2 en 6 maanden?’. Voor de uitvoer van de ANOVA zijn de assumpties getoetst waaruit naar voren is gekomen dat voor de groep Israëliische ouders de assumptie normaalverdeling is geschonden. Ondanks deze geschonden assumptie, is de ANOVA uitgevoerd, omdat de steekproef uit meer dan 30 ouders bestaat.

Uit de analyse is naar voren gekomen dat Nederlandse ouders een lagere gemiddelde score behalen dan Israëlische ouders met betrekking tot hun ideeën over de mate van stimulering van de motorische ontwikkeling van kinderen (zie tabel 2). Een lagere gemiddelde score betekent dat ouders het idee hebben een kleinere bijdrage te moeten leveren wat betreft stimulering van de motorische ontwikkeling. De ANOVA is statistisch significant, wat betekent dat er een verschil is tussen Nederlandse en Israëlische ouders in de ideeën over de ouderlijke bijdrage in het stimuleren van de motorische ontwikkeling (zie tabel 3). Hierbij is sprake van een medium effect (Field, 2009).

Tabel 2

Gedachten van ouders over het stimuleren van de motorische ontwikkeling van hun baby

	<i>n</i>	<i>M</i>	<i>SD</i>
Groep			
Nederlandse ouders	35	26.41	5.17
Israëlische ouders	35	29.00	5.49
Totaal	70	27.71	5.45

Tabel 3

Resultaten van de oneway-variantieanalyse

	<i>SS</i>	<i>df</i>	<i>MS</i>	<i>F</i>	<i>p</i>	<i>η²</i>
Tussen groepen	117.004	1	117.004	4.11	.046	.057
Binnen groepen	1934.243	68	28.445			
Totaal	2051.246	69				

Kwalitatieve analyse

Om antwoord te geven op de vraag of er verschillen zijn in ideeën tussen Nederlandse en Israëlische ouders, is tevens gebruik gemaakt van kwalitatief onderzoek. De antwoorden van ouders op de open vragen van de vragenlijst zijn gecodeerd en op basis daarvan samengebracht in groepen.

Openvraag 1 ‘rol van ouders’

Bij openvraag één is gevraagd naar de ideeën van ouders over naar hun rol in het stimuleren van de motorische ontwikkeling van hun baby. Uit de analyses van de antwoorden is naar voren gekomen dat er bij zowel Nederlandse als Israëlische ouders onderscheid te maken valt tussen ouders die de nadruk leggen op het volgen van de ontwikkeling van het

kind en ouders die de motorische ontwikkeling van het kind actief stimuleren en daar de nadruk op leggen. Israëliische ouders die het belangrijk vinden de ontwikkeling van hun kind actief stimuleren vinden geven aan een stimulerende omgeving te bieden en het kind uit te dagen zodat het nieuwe vaardigheden leert. Hierbij zijn instructies van professionals, spelen en het plaatsen in posities zaken die zij benoemen te gebruiken om de ontwikkeling te stimuleren. Nederlandse ouders die het belangrijk vinden de ontwikkeling van hun kind actief te stimuleren vinden het vooral belangrijk om het kind uit te dagen door te spelen en het kind te plaatsen in verschillende posities. Een stimulerende omgeving en het behalen van nieuwe vaardigheden wordt hierbij maar een enkele keer benoemd. Actieve stimulering op basis van professionele instructies wordt in tegenstelling tot Israëliische ouders door Nederlandse ouders niet benoemd.

Het merendeel van de Nederlandse en Israëliische ouders geeft echter aan de ontwikkeling van het kind te volgen en deze te stimuleren en/of uit te dagen. Ouders benoemen het eigen tempo van het kind belangrijk te vinden en enkel actief in te grijpen indien er sprake is van problemen met de motorische ontwikkeling. Israëliische ouders noemen hierbij ook instructies van professional, dit wordt niet genoemd door de Nederlandse ouders. Daarnaast geven Nederlandse ouders aan het volgen van het eigen tempo van het kind belangrijk te vinden. Ook het niet forceren van de ontwikkeling van het kind wordt door Nederlandse ouders belangrijk gevonden, dit wordt door Israëliische ouders niet in deze woorden benoemd.

Openvraag 3 ‘ouderpraktijken’

Bij openvraag drie is gevraagd naar de activiteiten die ouders belangrijk vinden om de motorische ontwikkeling van hun baby te stimuleren. Het merendeel van zowel de Nederlandse als Israëliische ouders geeft hierbij aan dat ze verschillende activiteiten belangrijk vinden. Zo benoemen Nederlandse en Israëliische ouders de baby in bepaalde posities te plaatsen en het kind aan te moedigen en te stimuleren, bijvoorbeeld door middel van speelgoed. Alleen Nederlandse ouders benoemen hierbij ook activiteiten buitenshuis, zoals babyzwemmen en baby yoga.

Ook zijn een paar Nederlandse en Israëliische ouders die noemen bij het stimuleren van de motorische ontwikkeling voornamelijk oog te hebben voor wat aansluit bij de ontwikkeling van het kind. Daarnaast is door een paar ouders benoemd de ontwikkeling niet actief te stimuleren, maar bijvoorbeeld enkel de ontwikkeling te volgen of het huis aan te passen in verband met de veiligheid van een kind. Een nuanceverschil is dat Israëliische ouders regelmatig benoemen af te gaan op het advies van een professional, zoals een fysiotherapeut.

Nederlandse ouders benoemen dit minder en advies van een professional wordt alleen benoemd wanneer er sprake is van problemen met de motorische ontwikkeling van het kind.

Openvraag 4 ‘omgevingsaanpassingen’

Bij openvraag vier is gevraagd of ouders het belangrijk vinden om de omgeving aan te passen met oog op de motorische ontwikkeling van hun kind. Hieruit kwam naar voren dat het grootste gedeelte van zowel de Nederlandse als Israëliische ouders de omgeving aanpassen op hun kind met oog op veiligheid en het aanbieden van stimuli. Ook wordt genoemd dat het belangrijk is om ruimte te maken, zowel voor het kind als de spullen voor het kind. Een klein gedeelte van de ouders benoemt geen aanpassingen te doen aan het huis, zij verplaatsen hooguit wat spullen in huis.

Vanuit de kwalitatieve analyse van de open vragen kan concluderend gesteld worden dat er geen grote verschillen zijn in de antwoorden van Nederlandse en Israëliische ouders, hierbij is er alleen sprake van kleine nuanceschillen in de gegeven antwoorden.

Verschillen in actieve stimulering tussen Nederlandse en Israëliische ouders

Er is gebruik gemaakt van een oneway-variantieanalyse (ANOVA) voor het beantwoorden van de onderzoeksvraag: ‘Zijn er verschillen in de stimulering door ouders ten aanzien van de motorische ontwikkeling van kinderen tussen de 2 en 6 maanden in Nederland en Israël?’ Voor de uitvoer van de ANOVA zijn de assumpties getoetst waaruit naar voren is gekomen dat voor beide groepen ouders de assumptie normaalverdeling is geschonden. Ondanks deze geschonden assumptie, is de ANOVA uitgevoerd omdat de steekproef uit meer dan 30 ouders bestaat.

Uit de analyse komt naar voren dat Nederlandse ouders een hogere gemiddelde score behalen dan Israëliische ouders met betrekking tot de mate van actieve stimulering (zie tabel 4). De ANOVA is niet statistisch significant, dit betekent dat er geen significant verschil is gevonden tussen Nederlandse en Israëliische ouders wat betreft de actieve stimulering van de motorische ontwikkeling van baby’s (zie tabel 5).

Tabel 4

Activiteiten van Ouders rondom het Stimuleren van de Motorische Ontwikkeling van de Baby

	<i>n</i>	<i>M</i>	<i>SD</i>
Groep			
Nederlandse ouders	34	3.68	1.43
Israëliische ouders	31	3.52	1.63

Totaal	65	3.6	1.52
--------	----	-----	------

Tabel 5

Resultaten van de oneway-variantieanalyse

	<i>SS</i>	<i>df</i>	<i>MS</i>	<i>F</i>	<i>p</i>	<i>η²</i>
Tussen groepen	.417	1	.417	.178	.674	.003
Binnen groepen	147.183	63	2.336			
Totaal	147.600	64				

Correlatie tussen gedachten van ouders en mate van actieve stimulering

Na het uitvoeren van de oneway-ANOVA's is er door middel van Spearman rho berekend of er sprake is van een correlatie tussen de gedachten die ouders hebben over actieve stimulering van de motorische ontwikkeling van hun baby en de mate waarin ze daadwerkelijk actief stimuleren. Uit deze analyse is naar voren gekomen dat er geen correlatie is tussen de beide variabelen, $r_s=.08$, $p=.554$, two tailed, $N = 63$. Dit betekent dat er geen relatie is gevonden tussen de mate waarin ouders denken dat ze de motorische ontwikkeling van hun kind moeten stimuleren en de mate waarin ze deze motorische ontwikkeling daadwerkelijk door middel van activiteiten stimuleren.

Conclusie en discussie

Het doel van het onderzoek was om te onderzoeken of er verschillen zijn tussen Nederlandse en Israëliische ouders in de ideeën over de eigen bijdrage van ouders en de mate van stimulering door ouders ten aanzien van de motorische ontwikkeling van kinderen tussen de twee en de zes maanden. Tevens is onderzocht of er sprake is een verband tussen de ideeën van ouders over de ouderlijke bijdrage en de mate van stimulering door ouders.

Vanuit de variantie-analyse van de onderzoeksvraag over de cognities van ouders komt naar voren dat er vanuit de kwantitatieve analyse naar voren dat er sprake is van een significant verschil tussen Nederlandse en Israëliische ouders betreffende de ideeën over de ouderlijke bijdrage in het stimuleren van de motorische ontwikkeling, waarbij Nederlandse ouders een significant lagere gemiddelde score behalen dan Israëliische ouders. Deze score betekent dat Nederlandse ouders het idee hebben een kleinere bijdrage te moeten leveren wat betreft stimulering van de motorische ontwikkeling in vergelijking tot Israëliische ouders. Vanuit de kwalitatieve analyse wordt dit beeld echter niet bevestigd. De antwoorden van Nederlandse en Israëliische ouders komen bij deze analyse in grote mate overeen. Er is enkel verschil in de nadruk die ze leggen in hun antwoorden. Zo benoemen beide groepen ouders

dat ze betreffende de motorische ontwikkeling kindvolgend zijn. Israëlische ouders leggen voornamelijk de nadruk op het volgen van de natuurlijk ontwikkeling van het kind, deze te stimuleren en uit te dagen en benoemen hierbij instructies van professionals op te volgen. Nederlandse ouders benoemen ook de natuurlijke ontwikkeling van het kind te volgen, maar leggen daarbij nadruk op het volgen van het eigen tempo van het kind en het niet forceren van de motorische ontwikkeling. Het opvolgen van instructies van professionals wordt door de Nederlandse ouder niet benoemd.

De vooraf geformuleerde hypothese wordt op basis van deze uitkomsten deels bevestigd. Er is vanuit de variantie-analyse verschil gevonden betreft de ideeën van Nederlandse en Israëlische ouders waarbij de verwachting, dat Nederlandse ouders in vergelijking tot Israëlische ouders het idee hebben in mindere mate te hoeven bijdragen aan de motorische ontwikkeling van hun kind, is uitgekomen. Deze hypothese wordt echter niet bevestigd vanuit de kwalitatieve analyse.

De kwantitatieve bevindingen betreffende het verschil tussen Nederlandse en Israëlische ouders zijn in overeenstemming met voorgaande studies. Eerder onderzoek toonde al aan dat Israëlische ouders zich richten op actieve betrokkenheid, ondersteuning en stimulering van de ontwikkeling van het kind, waar Nederlandse ouders zich vooral richten op rust en regelmaat. (Feldman et al., 2006; Harkness & Super, 1996; Harkness et al., 2000; Rosenthal & Roer-Strier, 2001).

De kwalitatieve bevindingen zijn niet in overeenstemming met voorgaande studies zoals hierboven worden benoemd. Nederlandse en Israëlische ouders delen het idee om de ontwikkeling van het kind te volgen en deze te stimuleren en/of uit te dagen. Een mogelijke verklaring hiervoor is dat ouders bij de open vragen nader konden toelichten wat zij verstaan onder hun ideeën rondom actieve stimulering. Bij de kwantitatieve analyse was het enkel mogelijk aan te geven in hoeverre ze het met de stelling eens waren en werd uitgegaan van gemiddelde scores.

Vanuit de variantie-analyse van de onderzoeksvraag waarbij is gekeken naar het verschil tussen ouders betreft actieve stimulering, komt naar voren dat er geen sprake is van een significant verschil tussen Nederlandse en Israëlische ouders. De vooraf geformuleerde hypothese, waarin werd gesteld dat Israëlische ouders de motorische ontwikkeling van hun kind actiever stimuleren dan Nederlandse ouders, wordt op basis van deze uitkomsten niet bevestigd. De uitkomsten uit huidig onderzoek zijn niet in overeenstemming met de verwachting die naar voren was gekomen op basis van voorgaande studies dat Israëlische ouders binnen de motorische ontwikkeling van hun kind zich meer richten op de stimulering

en actieve betrokkenheid dan Nederlandse ouders (Feldman et al., 2006; Harkness et al., 2000; Keller et al., 2002; Rosenthal & Roer-Strier, 2001; Van Beek et al., 2006). Een mogelijke verklaring hiervoor zou kunnen zijn dat slechts naar enkele activiteiten en spellen is gevraagd en op basis daarvan conclusies worden getrokken. Wellicht zou er een ander resultaat uit het onderzoek naar voren zijn gekomen als de activiteiten en voorwerpen waar naar gevraagd werd binnen dit onderzoek, zouden worden uitgebreid. Ook is niet onderzocht wat actieve stimulering is. Wellicht vinden sommige ouders dat iets valt onder actieve stimulering, terwijl andere ouders dit als een ‘algemeen’ aspect van de opvoeding zien, waardoor er wel een verschil kan zijn in het handelen van ouders zonder dat dit vanuit deze vragenlijst naar voren komt. Om te onderzoeken wat ouders verstaan onder actieve stimulering, zouden een interview of open vragen binnen het onderzoek uitkomst kunnen bieden.

Ten slotte is er bepaald of er sprake is van een verband tussen de verwachtingen en ideeën van ouders over de ouderlijke bijdrage en de mate van stimulering door ouders op de motorische ontwikkeling van hun kinderen. Vanuit de analyse komt naar voren dat er geen significant verband is tussen beide variabelen. De vooraf geformuleerde hypothese op basis van onderzoek van Keller en collega's (2002), waarbij werd verwacht dat ouders die benoemen het belangrijk te vinden de motorische ontwikkeling van hun kind te stimuleren dit ook actief doen, wordt door deze onderzoeksresultaten niet bevestigd. Dit is een opvallend resultaat omdat te verwachten zou zijn dat ouders die benoemen actieve stimulering belangrijk te vinden, dit ook daadwerkelijk zouden doen. Deze uitkomst zou verklaard kunnen worden vanuit het feit dat slechts naar enkele activiteiten van ouders is gevraagd en er geen duidelijke definitie was gesteld van motorische activiteiten. Daarnaast zouden andere variabelen een rol kunnen hebben gespeeld. Het is mogelijk dat ouders het belangrijk vinden de motorische ontwikkeling te stimuleren, maar geen tijd of geld voor om dit vervolgens in de praktijk te brengen. Er is vervolgonderzoek nodig om naar eventuele andere invloeden meer onderzoek te doen.

Concluderend kan op basis van het huidige onderzoek worden gesteld dat er mogelijk sprake is van een verschil tussen Nederlandse en Israëliische ouders in de ouderlijke cognities, maar dat er geen verschil is gevonden in de mate van stimulering gericht op de motorische ontwikkeling van hun kind. Ook is er geen verband gevonden tussen ouderlijke cognities en mate van actieve stimulering.

Dit onderzoek heeft verschillende limitaties waar bij de interpretatie van de resultaten rekening mee dient te worden gehouden. Ten eerste zijn de resultaten bij deelnemers

verkregen middels *snowballsampling*. Dit zou tot gevolg kunnen hebben dat de groepen ouders geen betrouwbare representatie zijn van de bevolkingsgroep die ze vertegenwoordigen. Daarnaast is het beperkte aantal participanten een beperking van het huidige onderzoek. Hiermee dient bij generalisatie van de resultaten rekening gehouden te worden.

Een tweede beperking ligt binnen de mate van gelijkheid van de twee groepen die zijn vergeleken. Zo zijn Nederlandse baby's gemiddeld aanzienlijk (6 weken) ouder dan Israëliëse baby's. Ook verschillen de leeftijden van de ouders en hun onderwijsniveaus van de twee landen van elkaar. Deze verschillen kunnen een mogelijke invloed hebben op de mate van stimulering door ouders. Hiermee is binnen huidig onderzoek geen rekening gehouden waardoor deze verschillen niet kunnen worden uitgesloten als verklaringen.

Ten derde zijn bij de analyses van de verschillende onderzoeksvragen assumpties geschonden voor het afnemen van de ANOVA. De ANOVA mocht echter wel uitgevoerd worden aangezien de steekproefgrootte groter was dan 30 ouders. Ook hiermee dient bij de interpretatie van de resultaten rekening gehouden te worden.

Ten vierde is het betreffende de interpretatie van de kwalitatieve analyse belangrijk op te merken dat de resultaten van de Israëliëse ouders door onderzoekers uit Israël zijn vertaald in het Engels. Vervolgens zijn deze antwoorden gescoord aan de hand van Nederlandse codes. Het is mogelijk dat de originele antwoorden van ouders iets veranderd zijn door vertalingen en interpretaties van de onderzoekers.

Ten vijfde is het gebruikte meetinstrument een vragenlijst waardoor enkel gebruik is gemaakt van zelfrapportage en er dus geen objectieve meting heeft plaatsgevonden. Daarnaast zijn er van deze vragenlijst geen gegevens bekend over de validiteit en de betrouwbaarheid en betreft het een pilot vragenlijst.

Ondanks de beperkingen van het onderzoek biedt dit onderzoek verhelderende inzichten. Tot op heden is er beperkt onderzoek gedaan naar de crossculturele verschillen tussen westerse landen in ouderlijke cognities en mate van actieve stimulering door ouders gericht op de motorische ontwikkeling van hun kind. Dit onderzoek heeft kwalitatieve en kwantitatieve onderzoeksmethoden gecombineerd waardoor op verschillende manieren inzicht wordt verkregen in de cognities van ouders. Huidig onderzoek draagt bij aan de *body of knowledge* betreft crossculturele verschillen tussen westerse landen en de ouderlijke cognities wat betreft de motorische ontwikkeling. Daarnaast zou huidig onderzoek kunnen bijdragen aan de kennis van hulpverleners, zoals op consultatiebureaus en bij andere betrokkenen, gericht op ouderlijke cognities en actieve stimulering die in de praktijk plaatsvindt. Binnen een multiculturele maatschappij als die van Nederland, is het voor

hulpverleners belangrijk om op de hoogte te zijn van crossculturele verschillen zodat zij hierop kunnen anticiperen.

Op basis van dit onderzoek is het mogelijk verschillende aanbevelingen voor vervolgonderzoek te doen. Uit dit onderzoek naar voren komt dat er significant verschil is tussen Nederlandse en Israëliische ouders in cognities, waarbij Israëliische ouders hebben het idee een grotere bijdrage te moeten leveren betreffende stimulering van de motorische ontwikkeling dan Nederlandse ouders. Het is dan ook interessant om in vervolgonderzoek te onderzoeken of er hiermee een verband is met de motorische ontwikkeling van kinderen en Israëliische baby's motorische mijlpalen wellicht eerder behalen dan Nederlandse baby's. Het is dus belangrijk dat er meer vervolgonderzoek wordt uitgevoerd zodat meer informatie beschikbaar wordt over de invloed van ouderlijke cognities en de actieve stimulering van ouders in verschillende culturen en de relatie met de motorische ontwikkeling van het kind. Hieronder volgen verschillende suggesties waar vervolgonderzoek rekening mee dient te houden.

Ten eerste wordt aanbevolen voor vervolgonderzoek, naast vragenlijsten, gebruik te maken van observaties en experimenten zodat minder wordt uitgegaan van de subjectiviteit van ouders en metingen objectief met elkaar vergeleken kunnen worden. Ook zou er gebruik gemaakt kunnen worden van longitudinale designs met verschillende metingen waardoor de gehele ontwikkeling beter in kaart kan worden gebracht. Binnen vervolgonderzoek zou daarnaast meer aandacht moeten zijn voor eventuele externe variabelen die een rol kunnen spelen en binnen dit onderzoek niet verder zijn onderzocht. Voorbeelden hiervan zijn de leeftijd van de ouders, leeftijd van kinderen en de sociaal economische status en/of het onderwijsniveau van de ouders.

Ten tweede wordt aanbevolen om de items van de vragenlijst uit te breiden. Nu is enkel op basis van enkele activiteiten en materialen gesteld, dan ouderlijke cognities niet gerelateerd zijn aan actieve stimulering. Wellicht wordt er wel een relatie gevonden, wanneer er naar meer en andere activiteiten en materialen wordt gevraagd in de vragenlijst. Voorbeelden van extra activiteiten binnenshuis waar naar gevraagd kan worden, zijn een fietsende beweging maken met de beentjes, de baby op zijn zij leggen en hem/haar vervolgens laten omrollen en de baby laten grijpen naar voorwerpen op de speelmat. Ten derde wordt aanbevolen gebruik te maken van een grotere steekproef, waarbij bepaald moet worden in welke mate de steekproef representatief is voor de algemene bevolking van een land. Het opvolgen van deze aanbevelingen leidt mogelijk tot een grotere betrouwbaarheid, validiteit en generaliseerbaarheid van vervolgonderzoek.

Literatuurlijst

- Abbott, A. L. & Bartlett, D. J. (2001). Infant motor development and equipment use in the home. *Child Care Health and Development*, 27, 295-306.
doi:10.1046/j.1365-2214.2001.00186.x
- Adolph, K. E., & Berger, S. E. (2006). Motor development. In W. Damon, R. Lerner, D. Kuhn & R. S. Siegler (Eds.), *Handbook of child psychology volume 2: Cognition, perception and language*, (pp. 161-213). New York: John Wiley & Sons.
- Adolph, K. E., Karasik, L. B., & Tamis-LeMonda, C. S. (2010). Motor skills. In M. Bornstein (eds.), *Handbook of cultural developmental science*, (pp. 1-88). New York: Taylor & Francis.
- Atun-Einy, O., Berger, S. E., Scher, A. (2012). Pulling to stand: Common trajectories and individual differences in development. *Developmental Psychobiology*, 54, 187-198.
doi:10.1002/dev.20593
- Van Beek, Y., Genta, M.L., Costabile, A., & Sansavini, A. (2006). Maternal expectations about infant development of pre-term and full-term infants: A cross-national comparison. *Infant and Child Development*, 15, 41-58. doi:10.1002/icd.428
- Bornstein, M. H., & R. Cote, L. R. (2004). Mothers' parenting cognitions in cultures of origin, acculturating cultures, and cultures of destination. *Child Development*, 75, 221 -235. doi:10.1111/j.1467-8624.2004.00665.x
- Burns, Y., O'Callaghan, M., McDonnell, B., & Rogers, Y. (2004). Movement and motor development in ELBW infants at 1 year is related to cognitive and motor abilities at 4 years. *Early Human Development*, 80, 19-29. doi:10.1016/j.earlhumdev.2004.05.003
- Campos, J. J., Anderson, D. I., Barbu-Roth, M. A., Hubbard, E. M., Hertenstein, M. J., & Witherington, D. (2000). Travel broadens the mind. *Infancy*, 1, 149-219.
doi:10.1207/S15327078IN0102_1

- De Barros, K. M. F. T., Fragoso, A. G. C., De Oliveira, A. L. B., Cabral, J. E. & De Castro, R. M. (2003). Do environmental influences alter motor abilities acquisition? A comparison among children from day-care centers and private schools. *Arquivos de Neuro-Psiquiatria*, *61*, 170-175. doi:10.1590/S0004-282X2003000200002
- Dudek-Shriber, L. (2007). The effects of prone positioning on the quality and acquisition of developmental milestones in four month-old infants. *Pediatric Physical Therapy*, *19*, 48-55. doi:10.1097/01.pep.0000234963.72945.b1
- Feldman, R., Masalha, S., & Alony, D. (2006). Microregulatory patterns of family interactions: Cultural pathways to toddlers' self-regulation. *Journal of Family Psychology*, *20*, 614-623. doi:10.1037/0893-3200.20.4.
- Field, A. (2009). *Discovering statistics using SPSS*. Thousand Oaks: Sage Publications Ltd.
- Harkness, S., & Super, C. M. (1996). *Parents' cultural belief systems: Their origins, expressions, and consequences*. New York: The Guilford Press.
- Harkness, S., Super, C. M., & van Tijen, N. (2000). Individualism and the "western mind" reconsidered: American and Dutch parents' ethnotheories of the child. In S. Harkness, C. Raeff & C. M. Super (Eds.), *Variability in the social construction of the child* (New Directions for Child and Adolescent Development., pp. 23-39). San Francisco: Jossey-Bass.
- Inal, S., & Yildiz, S. (2012). The effect of baby massage on mental motor-development of healthy full term baby. *HealthMED*, *6*, 578-584.
- Kärtner, J., Keller, H., Lamm, B., Abels, M., Yovsi, R. D., & Chaudhary, N. (2007). Manifestations of autonomy and relatedness in mothers' accounts of their ethnotheories regarding child care across five cultural communities. *Journal of Cross-Cultural Psychology*, *38*, 613-628. doi:10.1177/0022022107305242
- Keller, H., & Lamm, B. (2005). Parenting as the expression of sociohistorical

- time: The case of German individualization. *International Journal of Behavioral Development*, 29, 238-246. doi:10.1080/01650250544000026
- Keller, H., Lamm, B., Abels, M., Yovsi, R. D., Borke, J., Jensen, H., ... & Chaudhary, N. (2006). Cultural models, socialization goals, and parenting ethnotheories: A multicultural analysis. *Journal of Cross-Cultural Psychology*, 37, 155-172. doi:10.1177/0022022105284494
- Keller, H., Voelker, S., & Yovsi, R. D. (2005). Conceptions of parenting in different cultural communities: The case of West African Nso and Northern German women. *Social Development*, 14, 158-180. doi:10.1111/j.1467-9507.2005.00295.x
- Keller, H., Yovsi, R. D., & Voelker, S. (2002). The role of motor stimulation in parental ethnotheories: The case of Cameroonian Nso and German Women. *Journal of Cross-Cultural Psychology*, 33, 398-414. doi:10.1177/00222102033004003
- Kolobe, T. H. (2004). Childrearing practices and developmental expectations for Mexican-American mothers and the developmental status of their infants. *Physical Therapy*, 84, 439-453.
- Lamm, B., & Keller, H. (2007). Understanding cultural models of parenting: The role of intracultural variation and response style. *Journal of Cross-cultural Psychology*, 38, 50-57. doi:10.1177/0022022106295441
- Lamm, B., Keller, H., Yovsi, R. D., & Chaudhary, N. (2008). Grandmaternal and maternal ethnotheories about early child care. *Journal of Family Psychology*, 22, 80-88. doi:10.1037/0893-3200.22.1.80
- Migchelbrink, F. (2008). *Praktijkgericht onderzoek in zorg en welzijn*. Amsterdam: Uitgeverij SWP.
- Miquelote, A. F., Santos, D. C. C., Cacola, P. M., Imaculada de L. Montebelo, M., &

- Gabbard, C. (2012). Effects of the home environment on motor and cognitive behaviors of infants. *Infant Behavior & Development, 35*, 329-334.
doi:10.1016/j.infbeh.2012.02.002
- Piek, J. P., Barrett, N. C., Smith, L. M., Rigoli, D., & Gasson, N. (2010). Do motor skills in infancy and early childhood predict anxious and depressive symptomatology at school age? *Human Movement Science, 29*, 777-786.
doi:10.1016/j.humov.2010.03.006
- Piek, J. P., Dawson, L., Smith, L. M., & Gasson, N. (2008). The role of early fine and gross motor development on later motor and cognitive ability. *Human Movement Science, 27*, 668 – 681. doi:10.1016/j.humov.2007.11.002
- Pin, T., Eldridge, B., Galea, M. P. (2007). A review on the effects of sleep position, play position and equipment use on motor development in infants. *Developmental Medicine and Child Neurology, 49*, 858-867. doi:10.1111/j.1469-8749.2007.00858.x
- Rosenthal, M. K., & Roer-Strier, D. (2001). Cultural differences in mothers' developmental goals and ethnotheories. *International journal of psychology, 36*, 20-31.
doi:10.1080 /00207590042000029
- Salls, J. S., Silverman, L. N., & Gatty, C. M. (2002). The relationship of infant sleep and play positioning to motor milestone achievement. *The American Journal of Occupational Therapy, 56*, 577-580.
- Sigmundsson, H., & Hopkins, B. (2010). Baby swimming: Exploring the effects of early intervention on subsequent motor abilities. *Child: Care, Health and Development, 36*, 428-430. doi:10.1111/j.1365-2214.2009.00990.x
- Wijnroks, L., & Van Veldhoven, N. (2003). Individual differences in postural control and cognitive development in preterm infants. *Infant Behavior & Development, 26*, 14-26.
doi:10.1016/S0163-6383(02)00166-2

Worthman, C. M. (2010). The ecology of human development: Evolving models for cultural psychology. *Journal of Cross-Cultural Psychology*, *41*, 546-562.

doi:10.1177/0022022110362627

Bijlage 1. Coderingsschema's interviewvragen Israëlische ouders

Tabel 6

Openvraag 1: Rol van Ouders in het Stimuleren van de Motorische Ontwikkeling van hun baby

Hoofdcode	Subcode	Vindplaats (ID's)
Actieve stimulering	Helpen van behalen nieuwe vaardigheden/potentiaal	1001, 1009, 1027, 1020, 1023,
	Uitdagen	
	Helpen op basis van instructies professionals	1005, 1007,
	Stimulerende omgeving	1002, 1006, 1014, 1017
Ontwikkeling van kind volgen	Spelen en posities	
	Natuurlijke ontwikkeling kind volgen en deze stimuleren/uitdagen (op basis van instructies professional bijv.)	1003, 1004, 1008, 1012, 1015, 1019, 1024, 1025, 1028, 1031, 1032, 1034
	Eigen tempo	1010, 1016, 1018, 1019, 1030
	Ondersteunen	1011, 1022, 1026, 1029, 1031, 1033
	Enkel actief stimuleren indien nodig	1003, 1004, 1006, 1011

Noot. 1021 eruit gelaten, zegt niks over stimulering.

Tabel 7

Openvraag 3: Ouderpraktijken die de Motorische Ontwikkeling van baby's Bevorderen

Hoofdcode	Subcode	Vindplaats (ID's)
Actieve stimulering	Plaatsen in verschillende posities	1004, 1005, 1006, 1007, 1008, 1009, 1010, 1012, 1013, 1014, 1019, 1024, 1026, 1032
	Aanmoedigen/uitdagen / leren	1001, 1002, 1003, 1006, 1008, 1009, 1010, 1016, 1017, 1018, 1020, 1022,
	Stimulants (spullen)	1028, 1030, 1032, 10033
Geen actieve stimulering	Niet stimuleren	1023, 10034
	Huis aanpassen aan baby	1025
Vanuit leeftijd	Oefeningen die aansluiten bij ontwikkeling	1011, 1021
Professional		1029, 1031

Noot. 1027, 10035 geen antwoord

Tabel 8

Openvraag 4: Omgevingsaanpassingen door Ouders gericht op het Bevorderen van de Motorische Ontwikkeling van de baby.

Hoofdcode	Subcode	Vindplaats (ID's)
Omgeving aanpassen	Veiligheid	1002, 1003, 1006, 1008, 1009, 1011
	Veilig kunnen ontwikkelen	1019,1020, 1021, 1024, 1025, 1029, 1031
	Stimuleren	1004, 1005, 1008, 1009, 1014, 1015, 1018, 1022
	Verschillende oppervlakken	1023, 1025, 1029, 1026, 1030, 1032, 1033
	Stimuli om baby plaatsen	
	Game corner	
	Ruimte	1017, 1026, 1028, 10035
	Vrij kunnen bewegen	
	Faciliteiten	
Omgeving niet aanpassen	Enkel ergens plaatsen, maar geen aanpassingen	1010, 1012, 1016 10034

Noot. 1001, 1007, 1027, 1013 geen antwoord

Bijlage 2. Coderingsschema's interviewvragen Nederlandse ouders

Tabel 9

Openvraag 1: Rol van Ouders in het Stimuleren van de Motorische Ontwikkeling van hun baby

Hoofdcode	Subcode	Vindplaats (ID's)
Actieve stimulering	Helpen van behalen nieuwe vaardigheden/potentiaal	18
	Uitdagen	8, 12, 152, 58
	Helpen op basis van instructies professionals	
	Stimulerende omgeving	17
	Spelen en posities	12, 14, 207, 251, 21
Ontwikkeling van kind volgen	Natuurlijke ontwikkeling kind volgen en deze stimuleren/uitdagen (op basis van instructies professional bijv.)	1, 2, 3, 4, 6, 9, 10, 16, 19, 210, 221, 253, 157, 159, 22, 228, 38, 39
	Eigen tempo	1, 7, 11, 13, 15, 253, 160, 21 157
	Niet forceren	1, 11, 207, 22
	Ondersteunen	2, 21
	Enkel actief stimuleren indien nodig	15, 252, 153

Noot. 5, 20 en 158 geen antwoord

Tabel 10

Openvraag 3: Ouderpraktijken die de Motorische Ontwikkeling van baby's Bevorderen

Hoofdcode	Subcode	Vindplaats (ID's)
Actieve stimulering	Plaatsen in verschillende posities	8, 11, 19, 251, 22
	Aanmoedigen (positieve bekrachtiging /uitdagen / leren	3, 6, 8, 11, 12, 13, 14, 18, 19, 20, 221, 251, 152, 160, 157, 58, 158, 159
	Stimulants (spullen)	6, 11, 12, 19, 22
	Activiteiten buitenshuis	2, 4, 10, 251, 159, 39
Geen actieve stimulering	Niet stimuleren	17, 210,
	Huis aanpassen aan baby	207, 38
Vanuit leeftijd	Oefeningen die aansluiten bij ontwikkeling	15, 228
Professional		153

Noot. 1, 5, 7, 9, 16, 252, 253 en 21 geen antwoord

Tabel 11

Openvraag 4: Omgevingsaanpassingen door Ouders gericht op het Bevorderen van de Motorische Ontwikkeling van de baby.

Hoofdcode	Subcode	Vindplaats (ID's)
Omgeving aanpassen	Veiligheid	1, 3, 7, 10, 11, 15, 16, 17, 19, 20, 207, 221, 251, 160, 159, 22, 51
	Veilig kunnen ontwikkelen	
	Stimuleren	2, 6, 7, 9, 11, 12, 13, 15, 20, 207, 152, 38
	Verschillende oppervlakken	4, 6, 18, 252, 152
	Stimuli om baby plaatsen	6
	Game corner	
	Ruimte	1, 3, 13, 16, 17, 18, 221, 153, 160, 58, 228, 38
	Vrij kunnen bewegen	4, 252
Omgeving niet aanpassen	Faciliteiten	
	Enkel ergens plaatsen, maar geen aanpassingen	253
	Geen	210, 157, 21

Noot. 5, 8, 14 en 158 geen antwoord.